

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Stanisław Zabłocki (przewodniczący)

SSN Tomasz Artymiuk (sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Krzysztof Cesarz

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Jerzy Grubba

SSN Przemysław Kalinowski

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Wiesław Koziół

SSN Michał Laskowski

SSN Rafał Malarski

SSN Jarosław Matras

SSN Piotr Mirek

SSN Marek Pietruszyński

SSN Waldemar Płóciennik

SSN Andrzej Siuchniński

SSN Barbara Skoczowska

SSN Andrzej Stępka

SSN Andrzej Tomczyk

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

SSN Eugeniusz Wildowicz

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Sławomir Żółtek

przy udziale Zastępcy Prokuratora Generalnego – Robera Hernanda
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 12 grudnia 2019 r.,
przekazanego na podstawie art. 86 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j.: Dz. U. 2019, poz. 825), postanowieniem składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r., I KZP 6/18, do rozstrzygnięcia składowi całej Izby Karnej Sądu Najwyższego, przedstawionego na podstawie art. 83 § 1 powołanej wyżej ustawy o Sądzie Najwyższym wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r. ((...)) o rozstrzygnięcie rozbieżności w wykładni prawa, występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych w zakresie dotyczącym następującego zagadnienia prawnego:

„Czy uprawnienie sądu odwoławczego do zwrotu akt sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jeżeli jest to niezbędne dla prawidłowego wyrokowania w postępowaniu odwoławczym (art. 449a § 1 k.p.k.), może służyć wyłącznie uzupełnieniu uzasadnienia poza jego dotychczasowym zakresem podmiotowym lub przedmiotowym, czy też uprawnienie to może być wykorzystane w celu uzupełnienia i tym samym poprawienia treści sporządzonego już uzasadnienia?”

postanowił

na podstawie art. 86 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j.: Dz. U. 2019, poz. 825) umorzyć postępowanie.

UZASADNIENIE

Na podstawie art. 83 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j.: Dz. U. 2019, poz. 825 – dalej w tekście u.S.N.) Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wystąpił z wnioskiem o rozstrzygnięcie przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego rozbieżności w wykładni prawa, występujących w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, w zakresie dotyczącym następującego zagadnienia prawnego:

„Czy uprawnienie sądu odwoławczego do zwrotu akt sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jeżeli jest to niezbędne dla prawidłowego wyrokowania w postępowaniu odwoławczym (art. 449a § 1 k.p.k.), może służyć wyłącznie uzupełnieniu uzasadnienia poza jego dotychczasowym zakresem podmiotowym lub przedmiotowym, czy też uprawnienie to może być wykorzystane w celu uzupełnienia i tym samym poprawienia treści sporządzonego już uzasadnienia?”

W uzasadnieniu wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego wskazano, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych zaistniała rozbieżność dotycząca istotnej kwestii z zakresu prawa karnego procesowego. Wątpliwości interpretacyjne według wnioskodawcy sprowadzają się do tego, czy przewidzianą w art. 449a § 1 k.p.k. możliwość zwrotu akt sprawy sądowi pierwszej instancji można zastosować w celu uzyskania uzupełnienia treści już sporządzonego uzasadnienia poprzez jego poprawienie (uzupełnienie o wskazane kwestie), czy też „uzupełnienie uzasadnienia” na gruncie tego przepisu należy rozumieć jako jego sporządzenie w zakresie podmiotowym lub przedmiotowym, którego nie obejmowało pierwotnie sporządzone uzasadnienie. Podkreślono, że instytucja przewidziana w art. 449a § 1 k.p.k. nabrała szczególnego znaczenia praktycznego w związku ze zobowiązaniem podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji do wskazania zakresu podmiotowego i przedmiotowego tego wniosku (art. 422 § 2 k.p.k.) oraz powiązaną z tym wymogiem możliwością ograniczenia uzasadnienia wyroku (art. 423 § 1a k.p.k. i art. 424 § 3 k.p.k.). Ponadto, ze względu na możliwość odpowiedniego stosowania art. 449a § 1 k.p.k. w postępowaniu kasacyjnym (art. 518 k.p.k.), udzielenie odpowiedzi na sformułowane pytanie ma, w ocenie autora wniosku, istotne znaczenie dla ustalenia, w jakich przypadkach Sąd Najwyższy jako sąd kasacyjny może skorzystać z procedury zwrotu akt sprawy sądowi odwoławczemu w celu uzupełnienia uzasadnienia.

Zdaniem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w orzecznictwie Sądu Najwyższego w kwestii będącej przedmiotem wniosku zarysowały się dwa przeciwstawne stanowiska, które w dalszej części wystąpienia zostały szczegółowo omówione.

Stanowisko w sprawie wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego zajął prokurator Prokuratury Krajowej, który wniósł o podjęcie następującej uchwały:

„Uprawnienie sądu odwoławczego do zwrotu akt sprawy sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jeżeli jest to niezbędne dla prawidłowego wyrokowania w postępowaniu odwoławczym (art. 449a § 1 k.p.k.), może służyć zarówno uzupełnieniu uzasadnienia poza jego dotychczasowym zakresem podmiotowym i przedmiotowym jak i poprawieniu treści sporządzonego uzasadnienia”.

W ocenie prokuratora Prokuratury Krajowej, za przyjęciem takiego poglądu przemawia przede wszystkim literalne brzmienie przepisu. Nie nakłada on bowiem w tej mierze żadnych ograniczeń natury prawnej.

Postanowieniem z dnia 20 września 2018 r., I KZP 6/18, skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego na podstawie art. 86 § 2 u.S.N. postanowił przedstawić wskazane wyżej zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi całej Izby Karnej Sądu Najwyższego. Zdaniem składu powiększonego, wobec rysujących się dwóch, wykluczających się wzajemnie rezultatów wykładni art. 449a § 1 k.p.k. (których zwolennicy reprezentowani byli w składzie Sądu Najwyższego rozpoznającym przedstawione zagadnienie prawne), a także ze względu na doniosłość omawianego zagadnienia i jego wpływ na praktykę sądów odwoławczych, która oddziaływać będzie na gwarancje procesowe stron i rzeczywisty kształt modelu postępowania odwoławczego, konieczne jest przedstawienie pytania Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego całemu składowi Izby Karnej.

W kolejnym stanowisku Zastępcy Prokuratora Generalnego wnioskował o odmowę podjęcia uchwały w oparciu o przepis art. 86 § 1 u.S.N.

Pełny skład Izby Karnej Sądu Najwyższego zważył, co następuje.

Podjęcie uchwały w przedmiocie zagadnienia prawnego zawartego we wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, przedstawionego następnie do rozstrzygnięcia całemu składowi Izby Karnej, wobec zmiany treści art. 449a § 1 k.p.k. [art. 1 pkt 80 lit. a ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2019, poz. 1694) – dalej w tekście powoływanej jako ustawa nowelizująca] oraz dodania do

wskazanego przepisu § 3 [art. 1 pkt 80 lit. b ustawy nowelizującej], stało się zbędne.

Nie był przy tym zasadny postulat Zastępcy Prokuratora Generalnego o wydanie postanowienia o odmowie podjęcia uchwały. Tego rodzaju rozstrzygnięcie jest możliwe wyłącznie wówczas, gdy w dacie wystąpienia z przedstawionym zagadnieniem prawnym nie zaistniały przesłanki do podjęcia uchwały określone w art. 86 § 1 u.S.N. (zob. uzasadnienie postanowienia składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2019 r., I KZP 4/19). Tymczasem, przesłanki takie istniały zarówno w dacie wystąpienia przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie rozbieżności w wykładni prawa, jak i dacie przedstawienia zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia składowi całej Izby Karnej Sądu Najwyższego, a tylko zmiana stanu prawnego, spowodowała, że straciły one na aktualności.

Przechodząc do *meritum*, zauważyć należy, że w pierwszym ze znowelizowanych, a powołanych wyżej przepisów, po – zachowującym dotychczasowe brzmienie – zdaniu pierwszym dodano zdanie drugie o treści: „Kwestie te mogą dotyczyć uzupełnienia zakresu uzasadnienia o inne części wyroku w wypadkach, o których mowa w art. 423 § 1a (k.p.k. – uwaga SN), lub uzupełnienia treści zawartych w uzasadnieniu w tym zakresie, w jakim zostało ono sporządzone”.

Uwzględniając powyższe, oczywiste stało się, że sam ustawodawca, dokonując tego rodzaju nowelizacji wskazał, że pojęcie „kwestie”, które było – jak to wynika z treści wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego – przedmiotem rozbieżnej interpretacji, należy wyklądać szeroko. Tym samym, zgodnie z aktualnym (od dnia 5 października 2019 r.) brzmieniem omawianego przepisu uprawnienie sądu odwoławczego do zwrotu akt sprawy sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jeżeli jest to niezbędne dla prawidłowego wyrokowania w postępowaniu odwoławczym (art. 449a § 1 k.p.k.), służy zarówno uzupełnieniu uzasadnienia poza jego dotychczasowym zakresem podmiotowym lub przedmiotowym (arg. art. 423 § 1a k.p.k.), jak i uzupełnieniu treści zawartych w sporządzonym już uzasadnieniu przy jego niezmienionym zakresie.

W tym stanie rzeczy, a więc jednoznacznego określenia zakresu stosowania przepisu art. 449a § 1 k.p.k., również do spraw, w których sąd odwoławczy zwrócił akta sprawy sądowi pierwszej instancji celem uzupełnienia uzasadnienia przed dniem 5 października 2019 r. (art. 8 ustawy nowelizującej), za bezprzedmiotowe trzeba uznać udzielanie odpowiedzi przez cały skład Izby Karnej Sądu Najwyższego na sformułowane we wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego pytanie.

Rozstrzygnięta została przez prawodawcę również kwestia bezpośrednio związana z rozpoznawanym zagadnieniem prawnym, mająca – co wynika z uzasadnienia postanowienia składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r. – znaczenie dla interpretacji art. 449a § 1 k.p.k.

Jak to już zasygnalizowano, w przepisie tym dodano § 3, zgodnie z którym: „Strona, która wniosła apelację, może ją uzupełnić w terminie 14 dni od daty doręczenia jej uzupełnionego uzasadnienia”. W związku z tym usunięte zostały wyrażone przez powiększony skład Sądu Najwyższego wątpliwości, że przyjęcie szerokiej wykładni art. 449a § 1 k.p.k. powodowałoby naruszenie standardu dwuinstancyjności postępowania sądowego w aspekcie proceduralnej gwarancji rzetelnego przebiegu kontroli odwoławczej przed sądem drugiej instancji.

Podsumowując, stwierdzić należy, że dokonana nowelizacja art. 449a k.p.k. zdezaktualizowała problem prawny, który stał się podstawą wystąpienia przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z przedmiotowym wnioskiem o rozstrzygnięcie rozbieżności w wykładni prawa występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych.

Z tych względów pełny skład Izby Karnej Sądu Najwyższego postanowił jak na wstępie.